По причине введения в контекст неповторимого композиторского стиля Тищенко аллюзий на различные музыкальные источники и даже их стилизации (григорианские песнопения, барочная полифония, еврейские мотивы, «шлягерная» музыка) музыкальная ткань «Requiem aeternam» полистилистична. Однако благодаря системе образно-смысловых и интонационно-тематических связей образуется невероятно целостный в музыкальном отношении цикл.

©БГАМ

ДЕТСКИЙ ФОРТЕПИАННЫЙ АЛЬБОМ В СВЕТЕ ПРОБЛЕМ ЖАНРА И СТИЛЯ (НА МАТЕРИАЛЕ СОВЕТСКИХ ФОРТЕПИАННЫХ ЦИКЛОВ ДЛЯ ДЕТЕЙ 1930-х – 1940-х ГОДОВ)

***Т.В. ОСЕЙКО*, Н.О. АРУТЮНОВА**

The genre of a children's piano album is one of the most unique phenomena of world music culture. Its blossoming begins in the middle of the 19th century: piano cycles for R. Schuman's children became a powerful impulse for the development of the special children's piano literature. Inheriting R. Schuman's traditions, composers of the second half of 19th – 20th centuries wrote music for children, thus not only solve didactic problems connected performing on the instrument. In the 20th century in connection with active development of sphere of musical pedagogy the genre of a children's piano album (thanks to the intelligible figurativeness, emotional brightness and technical availability) has got the special urgency which is not losing the value today. Such children's albums build up the base of pedagogical piano repertoire

Ключевые слова: детский фортепианный альбом, стиль и жанр

В XX веке в связи с активным развитием сферы музыкальной педагогики особую актуальность приобрёл жанр детского фортепианного альбома, в котором репрезентируется жанрово-стилевая палитра музыки для детей. Особый интерес представляет начальный этап формирования детского музыкально-педагогического и концертного репертуара в советской музыкально-педагогической школе (1930-1940 гг.), в рамках которого лучшими советскими композиторами были созданы подлинные шедевры в сфере музыки для детей.

В качестве *объекта* исследования избраны фортепианные циклы для детей советских композиторов 1930-1940-х годов: «Детская музыка» С. С. Прокофьева (ор. 65 – 1935 г.), «Десять очень лёгких пьесок» (ор.43 № 1), «Четыре лёгкие пьески в полифоническом роде» (ор.43 № 2) «Простые вариации» (ор.43 № 3) Н. Я. Мясковского (1937-1938); «Детская тетрадь» Д. Д. Шостаковича (1944-1945), «Детский альбом» А. И. Хачатуряна (1947), «Альбом пьес для детей» Г. В. Свиридова (1948). Главной *целью* научной работы стало выявление жанровой и стилевой специфики фортепианных циклов для детей в советской музыке 1930-х – 1940-х гг.

С детскими фортепианными альбомами великих композиторов, мастеров русской советской школы - С. С. Прокофьева, Н. Я Мясковского, Д. Д. Шостаковича, А. И. Хачатуряна, Г. В. Свиридова - связан новый этап развития жанра. В альбомах пьес для детей советских композиторов данного периода сохраняются и развиваются исторически устойчивые традиции жанра, сложившиеся в фортепианных циклах для детей XIX – начала XX вв. и связанные с его множественными учебно-прикладными, социально-бытовыми и художественно-эстетическими функциями. В рамках жанрового стиля детской музыки, который определяется целесообразно избранным кругом средств музыкальной выразительности, формируется комплекс *устойчивых признаков* и характерных черт детского фортепианного альбома как самостоятельного жанрового вида. Эти черты (опора на жанровость, программность, простота, доступность, лаконизм музыкального высказывания, приёмы организации разнохарактерных миниатюр в художественно целостную циклическую форму и ряд других) восходят к главным прототипам жанра - циклу инструментальных миниатюр, жанровой сфере детской музыки и альбому, и преемственно наследуются в детских циклах советских композиторов в 1930-1940-х гг.

Каждый из композиторов, оставляя неизменной канву жанра, представляет его собственное *индивидуально-стилевое решение*. Помимо этого, композиторы активно претворяют музыкально-выразительные тенденции современности. В результате данных процессов жанр детского фортепианного альбома, опираясь на свои константные черты, в 1930–1940 гг. начинает «множиться» в широком стилевом потоке, что стало импульсом к дальнейшему обновлению жанра в творчестве композиторов второй половины XX – начала XXI веков.

©ВГУ имени П.М. Машерова

ГІСТОРЫЯ ВІЦЕБСКАГА СВЯТА-ТРОІЦКАГА МАРКАВА МАНАСТЫРА

***Г.М. ПАСТЭРНАК*, А.М. ДУЛАЎ**

This paper is devoted to the history of Vitebsk Markov Monastery – one of the most well-known and respected in the Vitebsk region. After a long decline, caused by the policy of the Soviet authorities, the monastery resumed its activities at the

turn of the XX - XXI century. This work lies in the fact that the research was made on the maximum number of sources on the history of the Markov Monastery

Ключавыя словы: Маркаў манастыр, праваслаўе, архітэктура, час заняпаду, аднаўленне

Здаўна важнымі духоўнымі цэнтрамі на нашых землях з'яўляліся манастыры. Адзін з гэтых манастыроў – Віцебскі Маркаў Свята-Троіцкі. Гістарычны лёс манастыра няпросты. Ён зведаў часы росквіту і заняпаду, разбурэння і адраджэння.

Спрэчнай застаецца праблема часу і абставін заснавання манастыра. На падставе вывучаных крыніц, мы вызначылі, што заснаванне манастыра можа быць аднесена і да кан. XIII ст. З ўпэўненасцю можам сцвярджаць пра існаванне ў 70-я гг. XVI ст. маркаўскага прыходу (пратапопіі), але не манастыра.

Аднак асноўнымі датамі, звязаннымі з заснаваннем манастыра з'яўляюцца 1633 г. і 1642 г. У выніку даследвання мы прыйшлі да высновы, што 1633 г., калі Леў Самуіл Агінскі, цівун троцкі, і пан Севасцьян Мірскі, суддзя земскі браслаўскі, на падставе атрыманага раней ад Жыгімонта III прывілея, пабудавалі драўляную царкву і жылыя пабудовы для манахаў, і з'яўляецца датай заснавання манастыра. У 1642 г. Львом Самуілам Багданавічам Агінскім з жонкаю Соф'яй Янаўнай з Бялевічаў замацавалі за Маркавым манастыром землі, набытыя Агінскімі ў пана Яна Кіселя Загаранскага і пана Марціна Шыдлоўскага.

Крытычнай датай у гісторыі абіцелі стаў 1751, калі востра стаяла пытанне змены канфесійнай прыналежнасці. Нам вядома, што сын фундатара Маркава манастыра Льва Самуіла Агінскага князь Сімяон Караль Агінскі перайшоў у каталіцтва. Тым не менш, у 1687 г. ён спецыяльнай граматай пацвердзіў правы манастыра на атрыманыя маёнткі, прычым у дакуменце падкрэсліваецца, што ў выпадку адыходу кіраўніцтва манастыра "ад релеи нашей старожитной греческой" (г. зн. праваслаўя) ва ўніяцтва ці каталіцтва, манастыр цалкам пазбавіўся б падтрымкі фундатара, дзякуючы гэтаму манастыр заставаўся праваслаўным. Аднак трэба адзначыць, што спробы перавесці манастыр ва ўніяцтва былі.

Манастыр перажыў цяжкія часы, звызаныя з уварваннем французаў у 1812 г. Час Савецкай улады – перыяд поўнага разбурэння Маркава манастыра. У 1918 г. манастыр быў зачынены, у 1919 на яго месцы пачаў дзейнічаць канцэнтрацыйны лагер. Затым былі гады акупацыі у перыяд Вялікай Айчыннай вайны (які амаль што не апісваецца у крыніцах), аднак богаслужэнне было аднаўлена. Былі гады забыцця і запусцення.

Маркаў манастыр за час свайго існавання амаль заўсёды валодаў зямлёй, шэрагам вёсак і юрыдык у Віцебску. У XVII ст. манастыру належалі землі набытыя Агінскімі ў пана Яна Кіселя Загаранскага і пана Марціна Шыдлоўскага. У сяр. XIX ст. пры ім знаходзілася мельніца Прудок. У савецкі час гэта палажэнне змянілася. Землі манастыра ў сучасны час шчыльна забудаваны карпусамі ААТ "Віцебскі камбінат шаўковых тканін".

Старажытныя цэрквi манастыра былі сапраўднымі архітэктурнымі шэдэўрамі свайго часу. Манастырскі комплекс на пачатку XX ст. складаўся з Свята-Троіцкай, Свята-Пакроўскай (каля 1752), Свята-Мікалаеўскай (1730), Свята-Параскеўскай цэркваў (у фальварку Шыдлоўшчына, каля 1730), званіцы-брамы, дома ігумена, брацкага дома, шэрагу гаспадарчых пабудоў. Асабліва вызначалася драўляная Свята-Троіцкая царква, пабудаваная ў лепшых традыцыях праваслаўнай архітэктуры. Ад усяго шматлікага манастырскага двара захавалася да нашага часу толькі Свята-Казанская царква.

Сваё новае нараджэнне манастыр атрымаў у к. XX в.: 23 лістапада 2000 г. ён быў адноўлены ў мяжы прыхода Свята-Казанскай царквы. У наш час робяцца спробы па аднаўленню першапачатковага гістарычнага вобліка Свята-Казанскай царквы і ўсяго манастыра.

© БГУФК

ОСОБЕННОСТИ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ КУЛЬТУРНО-ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА НА ПРИМЕРЕ ПОХОДА ПО МАРШРУТУ «МИНСК-ПУСТЫНКИ-МИНСК»

Е.А. РУТКОВСКИЙ, *И.В. ФИЛИПОВИЧ*

The work is dedicated to the description of features of development and realization of a route of ecological tourism on the basis of being restored objects of a cultural heritage of Belarus. Authors offer a number of actions to attract our attention to disappearing monuments of architecture within backpackings

Ключевые слова: культурно-экологический туризм, экологические акции, историко-культурное наследие, маршрут туристического похода

Данный проект – создание культурно-экологической программы, направленной на вовлечение туристов в процесс сохранения и восстановления историко-культурного наследия Республики Беларусь.